

KRZYWDZENIE SENIORÓW, CZYLI KIEDY I DLACZEGO OSOBY STARSZE DOŚWIADCZAJĄ POKRZYWDZENIA PRZESTĘPSTWEM

IWONA PRZEWOR

Prawnik prowadzący indywidualną praktykę adwokacką, trener. Pracuje w Ośrodku Pomocy Pokrzywdzonym Przepęstwem, zajmując się pomocą osobom pokrzywdzonym przepęstwem. Od wielu lat prowadzi szkolenia i superwizje dla kadr instytucji pomocowych z aspektów prawnych interdyscyplinarnych form pomocy pokrzywdzonym przepęstwem.

Dlaczego osoby starsze często są osobami pokrzywdzonymi przepęstwem oszustwa?

Seniorzy z uwagi na wiek mają obniżoną zdolność koncentracji, analitycznego myślenia, co powoduje, że w momencie działania pod wpływem stresu, kierują się emocjami, które mogą wyłączać zdolność racjonalnego myślenia. Wykorzystują to sprawcy, opierając swoje komunikaty adresowane do seniorów na emocjonalnych treściach np. powołując się na sytuację rodzinną, stan zdrowia członków rodziny, zagrożenia członków rodziny. Strach przed samotnością powoduje, że osoby starsze, mogąc pozornie chronić najbliższe osoby, podejmują nieracjonalne decyzje. Sprawcy wykorzystując mechanizmy funkcjonowania osób starszych, zazwyczaj wymuszają podejmowanie decyzji w presji czasowej, po to by osoba starsza nie miała możliwości analizowania sytuacji, w której znalazła się, a skoncentrowała się na działaniu, wypełnianiu zadań narzuconych przez sprawców.

Wśród czynników, które powodują, że seniorzy są bardziej narażeni na pokrzywdzenie przepęstwem są:

- niepełnosprawność fizyczna wynikająca z wieku oraz schorzeń
- samotność, brak zainteresowania ze strony członków rodziny
- trudności w proszeniu o pomoc
- stereotypowe postrzeganie osób starszych
- brak pomocy i wsparcia ze strony otoczenia, w tym instytucji pomocowych
- trudna sytuacja materialna, ubóstwo
- przemiany w kraju, nowe wzory życia.

Co osoby starsze mogą robić, by przeciwdziałać pokrzywdzeniu przestępstwem?

- Korzystać z pomocy i wsparcia osób zaufanych, znanych osobie starszej.
- W kontaktach z osobami nowopoznanymi zachować ostrożność, dystans, a treści weryfikować z zaufanymi osobami / członkami rodziny.
- Nie nosić dużej kwoty pieniędzy przy sobie, w miarę możliwości i umiejętności korzystać karty bankomatowej.
- W trakcie przemieszczenia się komunikacją publiczną należy zadbać, by torba/ torebka z dokumentami i pieniędzmi była zamknięta oraz trzymana przed sobą, w widocznym miejscu.
- Unikać przemieszczania się po zmroku, omijać tereny źle lub wcale nieoświetlone, niebezpieczne miejsca.
- Przy korzystaniu z karty bankomatowej konieczna jest znajomość numeru PIN, by nie musieć korzystać notatek zapisanych na kartce.
- Będąc w domu / mieszkaniu, należy je zamykać na klucz, zaś w momencie pukania do mieszkania, należy zweryfikować przez wizjer osobę, która puka.
- Nie wpuszczać do domu osób których nie znają, w razie prób wejścia do domu, osoba starsza powinna wyjść przed dom / mieszkanie, uniemożliwiając nieznajomej osobie wejście.
- W razie kontaktu z osobami podającymi się za funkcjonariuszy publicznych np. za funkcjonariusza Policji, przed kontynuowaniem rozmowy, należy uzyskać od rozmówcy imię i nazwisko oraz poinformować rozmówcę, że rozmowa będzie kontynuowana po zweryfikowaniu danych we właściwej jednostce Policji, a następnie należy zadzwonić pod numer alarmowy 112 w celu połączenia się z właściwą jednostką Policji i dokonać weryfikacji funkcjonariusza Policji;
- Przechowywać oszczędności w bezpiecznych miejscach np. w sejfie w domu lub w banku,
- Zaproszenia na spotkania, podczas których prowadzone są akcje sprzedażowe nazywane „promocyjnymi”. Należy pamiętać, że nic nie jest za darmo. Nie podpisywać żadnych dokumentów podczas niezobowiązujących spotkań, zaś przed podpisaniem czegokolwiek przeczytać dokładnie treść, pod którą oczekują podpisania. W sytuacji gdy jest to umowa, należy zabrać ją do domu i przed podpisaniem dać możliwość weryfikacji innemu członkowi rodziny, pod kątem zapisów umowy w zakresie przyjmowanych zobowiązań oraz skutków prawnych.

Przestępstwa, które najczęściej doświadczają osoby starsze

1. **Pzemoc wobec osób starszych** - zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.), przemoc w rodzinie to „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”. Najczęstsze formy przemocy stosowane wobec osób starszych:

- zaniebywanie, niezapewnienie jedzenia, leków, higieny osobistej, opieki medycznej, pozostawienie bez opieki
- stosowanie przewagi fizycznej poprzez popychanie, szarpanie, przytrzymywanie
- ograniczanie swobody decyzji, izolowanie
- zabieranie pieniędzy (np. emerytury czy renty)
- wytykanie choroby i niepełnosprawności, wmawianie choroby psychicznej
- szantażowanie, groźby, wyzwiska
- zastraszanie np. oddaniem do placówki zamkniętej
- wymuszanie określonych zachowań, decyzji, rozporządzeń.

Art. 207 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 1a. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

2. **Oszustwo** to przestępstwo, które polega na doprowadzeniu, między innymi osób strasznych, do niekorzystnych decyzji o charakterze ekonomicznym polegających np. na zaciągnięciu zobowiązań finansowych w oparciu o warunki niezgodne z prawem, zakup rzeczy za ceny, nieodpowiadające cenom rynkowym zakupionego przedmiotu, przekazaniu środków finansowych na nieistniejący cel np. pomoc dla członka rodziny, zapłata za niewykonaną usługę, opartych na błędzie w jakim znajduje się dana osoba, co do intencji sprawcy lub braku zdolności zrozumienia podejmowanych czynności.

Art. 286 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny

§ 1. Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadza inną osobę do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem za pomocą wprowadzenia jej w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

3. Kradzieże

Art. 278 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny

§ 1. Kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą rzecz ruchomą, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Jakie działania osoba starsza powinna podjąć w momencie pokrzywdzenia przestępstwa?

- Zgłosić niezwłocznie fakt pokrzywdzenia na Policji, udając się do najbliższej jednostki Policji, pisząc zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa lub telefonicznie, żądając interwencji Policji i w miejscu zamieszkania zgłosić fakt podejrzenia pokrzywdzenia przestępstwa;
- Powiadomić niezwłocznie zaufaną osobę najbliższą w celu uzyskania niezbędnego wsparcia i uzyskania pomocy;
- Zgłosić się do znanej instytucji pomocowej (np. Ośrodek Pomocy Społecznej, Rada Dzielnicy, Sołtys), najbliższej z uwagi na miejsce zamieszkania osoby starszej z prośbą o pomoc w sytuacji pokrzywdzenia;
- Zgłosić się do jednego z Okręgowych Ośrodków lub Lokalnych Punktów Pomocy Pokrzywdzonym Przemocą, tworzących ogólnopolską Sieć Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przemocą, współfinansowaną ze środków Funduszu Sprawiedliwości;
- Skorzystać z całodobowej Linii Pomocy Pokrzywdzonym pod nr: **48 222 309 900**.

Gdzie szukać pomocy?

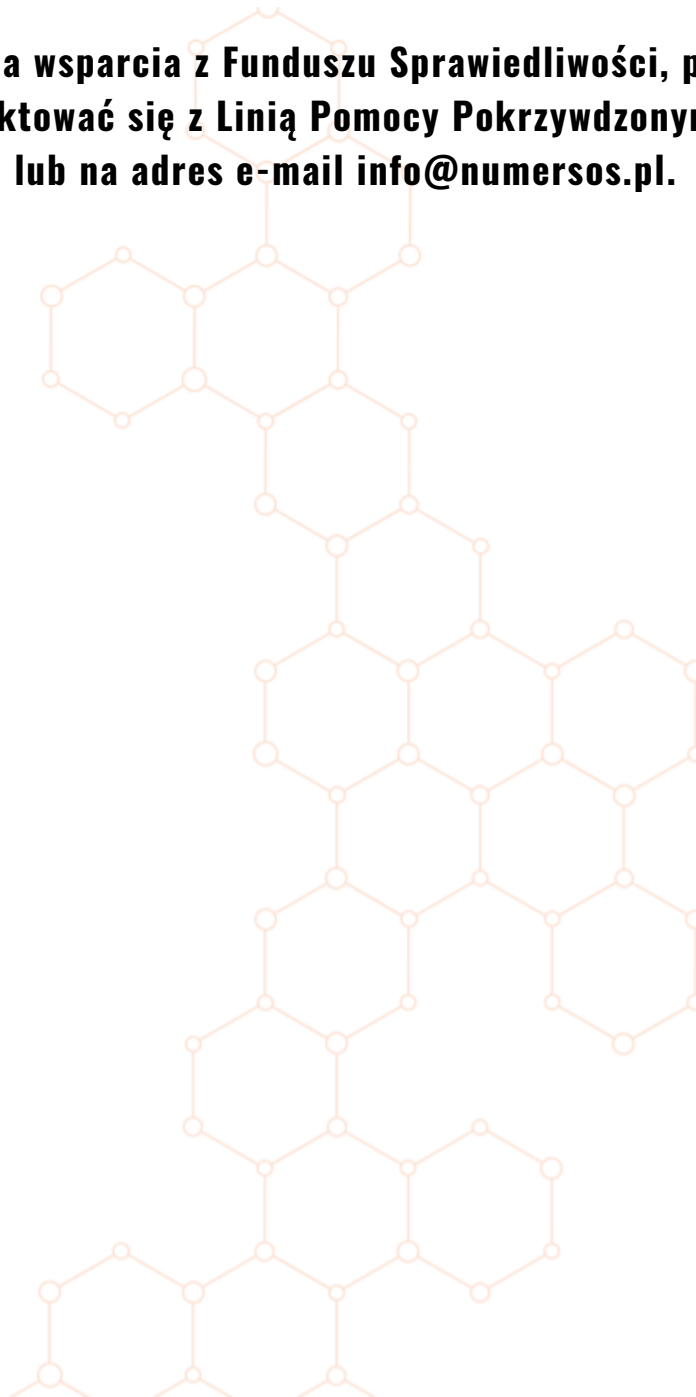
W całej Polsce działa ponad 1500 punktów bezpłatnej pomocy prawnej. W tych miejscach można uzyskać niezbędne informacje o sytuacji prawnej w związku z pokrzywdzeniem przestępstwem. Dane adresowe punktów pomocy prawnej znajdują się w placówkach starostwa powiatowego najbliższego miejsce zamieszkania osoby starszej oraz na stronie internetowej www.np.ms.gov.pl

Placówki świadczące pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem

Osoby pokrzywdzone przestępstwem mogą skorzystać z bezpłatnej pomocy ze środków Funduszu Sprawiedliwości. Jest to przede wszystkim pomoc prawna, psychologiczna, psychoterapeutyczna i materialna. Bezpłatną pomoc można uzyskać w jednym z Okręgowych Ośrodków lub Lokalnych Punktów Pomocy Pokrzywdzonym Przemocą, tworzących Sieć Pomocy Pokrzywdzonym.

Wykaz wszystkich organizacji, które świadczą pomoc znajduje się na dedykowanej stronie internetowej Funduszu Sprawiedliwości: www.funduszsprawiedliwosci.gov.pl. Należy wybrać opcję „Potrzebujesz pomocy”, a następnie „Znajdź ośrodek pomocy”. Wówczas pojawi się strona z wykazem placówek. Należy wpisać nazwę miejscowości, z której osoba pokrzywdzona pochodzi i wyświetli się lista oraz mapa z placówkami znajdującymi się najbliżej osoby potrzebującej.

W celu otrzymania wsparcia z Funduszu Sprawiedliwości, prosimy w pierwszej kolejności kontaktować się z Linią Pomocy Pokrzywdzonym pod numerem +48 222 309 900 lub na adres e-mail info@numeros.pl.

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

FUNDUSZ
SPRAWIEDLIWOŚCI

EDUKACJA
Bona Fides

Stowarzyszenie Wspierania Aktywności

Działanie zrealizowane w ramach projektu „Standaryzacja świadczonej pomocy w ramach Sieci Pomocy Pokrzywdzonym Przystępstwem jako narzędzie zwiększenia efektywności świadczonej pomocy na rzecz osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz osób im najbliższych” współfinansowanego ze środków Funduszu Sprawiedliwości, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości.

www.funduszsprawiedliwosci.gov.pl